

**Катерина Петрівна ПРОСКУРА**

кандидат економічних наук, доцент,  
викладач кафедри фінансів та кредиту,  
Київський економічний інститут менеджменту  
вул. Смоленська, 31/33, Київ, 03057, Україна  
E-mail: katarinam@ukr.net  
Телефон: +380504658204

**КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Проскура, К. П. Комплексне оцінювання ефективності податкового адміністрування в Україні [Текст] / Катерина Петрівна Проскура // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – №1. – С. 330-340. – ISSN 1993-0259.

**Анотація**

*Проблема оцінки та розробки шляхів підвищення ефективності податкового адміністрування досить складна, а тому є предметом дискусій та всебічного аналізу науковців та практиків. На сьогодні в Україні існує низка чинників, які негативно впливають на якість податкового адміністрування. Основними з них є: недосконалість та нестабільність податкового законодавства, поганий фінансовий стан значної кількості платників податків, негативне ставлення і недовіра платників податків до податкових органів, схильність до уникнення сплати податків та ухилення від оподаткування. У статті здійснено кількісну оцінку ефективності податкового адміністрування в Україні на основі запропонованої системи показників. За результатами комплексного оцінювання ефективності податкового адміністрування розраховано його інтегральний показник. Отримані результати дозволять виявити «проблемні місця», що знижують загальний рівень ефективності податкового адміністрування у відповідний період часу. За результатами економіко-математичного моделювання побудовано динамічну модель рівня ефективності податкового адміністрування, яка репрезентує поліноміальну регресію четвертого ступеня й відображає залежність зміни загального рівня ефективності податкового адміністрування у кожному відповідному періоді від рівня узагальнених показників, що складають інтегральний індекс ефективності податкового адміністрування.*

**Ключові слова:** адміністрування податків; контролюючі органи; облік платників податків; податкове консультування; податковий контроль; податкові перевірки; податковий борг; фінансові санкції; пеня.

**Екатерина Петровна ПРОСКУРА**

**КОМПЛЕКСНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ**

**Аннотация**

*Проблема оценки и разработки путей повышения эффективности налогового администрирования достаточно сложная, а потому является предметом дискуссий и всестороннего анализа ученых и практиков. На сегодня в Украине существует ряд факторов, которые негативно влияют на качество налогового администрирования. Основными из них являются: несовершенство и нестабильность налогового законодательства, плохое финансовое состояние значительного количества налогоплательщиков, негативное отношение и недоверие налогоплательщиков в налоговые органы, склонность к избеганию уплаты налогов и уклонения от налогообложения. В статье проведено количественную оценку эффективности налогового администрирования в Украине на основе предложенной системы показателей. По результатам комплексной оценки эффективности налогового администрирования рассчитано его интегральный показатель. Полученные результаты позволят выявить «проблемные места», снижающие общий уровень эффективности налогового администрирования в соответствующий период времени. По результатам экономико-математического моделирования построено динамическую модель уровня эффективности налогового администрирования, которая представляет полиномиальную регрессию четвертой степени и отражает зависимость*

---

изменения общего уровня эффективности налогового администрирования в каждом соответствующем периоде от уровня обобщенных показателей, составляющих интегральный индекс эффективности налогового администрирования.

**Ключевые слова:** администрирование налогов; контролирующие органы; учет налогоплательщиков; налоговое консультирование; налоговый контроль; налоговые проверки; налоговый долг; финансовые санкции; пеня.

### **Kateryna Petrivna PROSKURA**

PhD in Economics, Associate Professor,  
Lecturer, Department of Finance and Credit,  
Kyiv Economic Institute of Management  
Smolenska str., 31/33, Kyiv, 03057, Ukraine  
E-mail: katarinam@ukr.net  
Phone: +380504658204

## **COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF EFFECTIVENESS OF TAX ADMINISTRATION IN UKRAINE**

### **Abstract**

*The problem of assessing and developing ways to improve the efficiency of tax administration is quite complicated, so it is a matter of debate and comprehensive analysis of scholars and practitioners. At present, in Ukraine there are a number of factors affecting negatively the quality of tax administration. The main ones are: imperfect and unstable tax legislation, the poor financial condition of a significant number of taxpayers, negative attitudes and mistrust of the taxpayer to the tax authorities, tendency to avoid paying taxes and tax evasion.*

*The paper has carried out a quantitative assessment of the effectiveness of tax administration in Ukraine on the basis of the proposed system of indicators. According to the results of a comprehensive evaluation of the effectiveness of the tax administration the integral indicator of the effectiveness of tax administration is calculated. The results will allow to identify "problem areas", which reduce the overall efficiency of the tax administration in the appropriate time period. According to the results of economic and mathematical modeling there has been developed a dynamic model of the level of efficiency of the tax administration, which is a fourth-degree polynomial regression and reflects the dependence of the change in the overall level of efficiency of the tax administration in each appropriate period by the level of generalized indicators that make up the integral index of the effectiveness of tax administration.*

**Keywords:** tax administration; regulatory agencies; registration of taxpayers; tax consulting; tax audit; tax debt; financial sanctions; penalty.

### **JEL classification: H210**

Проблема підвищення ефективності податкового адміністрування є надзвичайно актуальною в сучасних умовах господарювання в Україні, оскільки обсяги податкових надходжень у бюджет значною мірою залежать від ефективності роботи податкових органів у цьому напрямку. На сьогодні в Україні існує низка чинників, які негативно впливають на якість податкового адміністрування. Основними з них є: по-перше, недосконалість та нестабільність податкового законодавства, коли платники податків не встигають адекватно реагувати на постійні зміни в порядку нарахування і сплати податків та надання податкової звітності, а окремі норми податкового законодавства допускають подвійне трактування; по-друге, поганий фінансовий стан значної кількості платників податків, що робить об'єктивно неможливим для них сплачувати податки повною мірою; по-третє, негативне ставлення і недовіра платників податків до податкових органів, схильність до уникнення сплати податків та ухилення від оподаткування.

Проблема оцінки та розробки шляхів підвищення ефективності податкового адміністрування досить складна, а тому є предметом дискусій та всебічного аналізу науковців та практиків. Дискусія ведеться як щодо теоретичних засад побудови ефективної системи податкового адміністрування, так і безпосередньо практичних заходів, реалізація яких дозволить підвищити результативність адміністрування податків в Україні. Вивчення цієї проблеми є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців, серед яких: В. Андрущенко, В. Вишневський, Ю. Іванов, А. Крисоватий, В. Мельник, В. Опарін, А. Соколовська, А. Скрипник, І. Вакулич, В. Коротун та інші [1-6].

Незважаючи на те, що проблемі адміністрування податків присвячені численні публікації, ситуація, що склалася сьогодні у цій сфері, вимагає поглибленого вивчення його результатів за минулі роки та оцінки перспектив підвищення ефективності цієї діяльності контролюючих органів.

Метою статті є комплексна оцінка ефективності податкового адміністрування в Україні за допомогою запропонованої системи показників та розробка моделі рівня ефективності податкового адміністрування, яка відображає залежність зміни загального рівня ефективності податкового адміністрування у кожному відповідному періоді від рівня узагальнених показників, що складають інтегральний індекс ефективності податкового адміністрування.

Податкове адміністрування можна розуміти як механізм управління відносинами у податковій сфері, що виявляється через різні напрями діяльності (адміністративні дії, рішення). Результативність цієї діяльності можна оцінити за допомогою різних показників, які в окремих випадках є незіставними, але можуть бути

виражені кількісно. Тому ефективність податкового адміністрування може бути з'ясована шляхом розрахунку інтегрального (синтетичного) показника, який урахує результативність окремих напрямів діяльності у сфері податкового адміністрування.

Здійснення комплексного оцінювання ефективності податкового адміністрування в Україні буде проводитися на основі запропонованої автором методики оцінки ефективності податкового адміністрування, що передбачає розрахунок сукупності відповідних показників (індикаторів), які мають задовольняти еталонні (ідеальні) значення, які характеризують високу якість (ефективність) податкового адміністрування (таблиця 1).

**Таблиця 1. Показники ефективності податкового адміністрування та їх індикативні (еталонні) значення\***

Показник	Позначення показника	Еталонне значення
<b>Кобл – узагальнений коефіцієнт оцінки обліку платників податків</b>		
темپ зростання (зниження) кількості платників податків, що обліковуються в органах ДПС	Кобл1	100% і більше
рівень обліку платників податків	Кобл2	Зростає
<b>Ккон – узагальнений коефіцієнт оцінки податкового консультування</b>		
темп зростання (зниження) кількості наданих податкових консультацій	Ккон1	100% і більше
темп зростання (зниження) кількості розглянутих звернень платників податків	Ккон2	100% і більше
<b>Кпк – узагальнений коефіцієнт оцінки податкового контролю</b>		
коефіцієнт зростання сум donaraxovanih податкових платежів за результатами податкового контролю	Кпк1	100% і більше
рівень результативності податкового контролю	Кпк2	→ min
зменшення (зростання) кількості зареєстрованих злочинів у сфері оподаткування	Кпк3	→ 100%
<b>Кпп – узагальнений коефіцієнт оцінки податкових перевірок</b>		
коефіцієнт зменшення сум податкових платежів, що були безпідставно donaraxovani за результатами податкових перевірок	Кпп1	→ min
коефіцієнт зміни кількості працівників, які ухвалювали незаконні рішення про donaraxuvannya податкових платежів за результатами податкових перевірок	Кпп2	→ min (0)
<b>Калб – узагальнений коефіцієнт оцінки адміністрування податкового боргу</b>		
темп зростання (зниження) загальної суми податкового боргу	Калб1	→ min (0)
коефіцієнт зростання кількості податкових консультацій щодо процедур погашення податкового боргу	Калб2	100% і більше
рівень погашення податкового боргу	Калб3	→ 100%
<b>Кпс – узагальнений коефіцієнт оцінки призначення санкцій</b>		
коефіцієнт зміни кількості випадків призначення санкцій з порушенням вимог податкового законодавства	Кпс1	→ min (0)
коефіцієнт зміни кількості оскаржених податкових повідомлень-рішень, винесених органами ДПС	Кпс3	→ min (0)
<b>Кнп – узагальнений коефіцієнт оцінки нарахування пені</b>		
рівень сплаченої пені відносно нарахуваної	Кнп1	→ 100%
рівень donaraxuvannya пені	Кнп2	зростає

\*Розроблено автором

Розрахуємо кожний з наведених показників з значення у динаміці (2006-2011 рр.), результати наданням оцінки відповідно до еталонного подано у табличному вигляді.

**Таблиця 2. Розрахунок показників ефективності податкового адміністрування в Україні, 2006-2011рр\*.**

Показник	Еталонне значення	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
темپ зростання (зниження) кількості платників податків, що обліковуються в органах ДПС, % (Кобл1)	100% і більше	100,1	106,9	105,0	99,6	101,0	99,4
рівень обліку податкоспроможних платників податків, % (Кобл2)	зростає	90,5	91,9	96,7	96,8	88,3	86,5
темп зростання (зниження) кількості наданих податкових консультацій, % (Ккон1)	100% і більше	92,8	107,7	125,2	74,4	106,3	158,7
темп зростання (зниження) кількості розглянутих звернень платників податків, % (Ккон2)	100% і більше	100,0	110,5	77,3	106,1	133,1	119,2
рівень результативності податкового контролю, % (Кпк1)	100% і більше	99,3	79,6	143,2	175,1	156,2	41,5
зменшення (зростання) кількості зареєстрованих злочинів у сфері оподаткування, % (Кпк2)	→ min	120,3	94,8	83,5	82,6	116,0	98,2
питома вага кількості кримінальних справ, переданих до суду органами податкової міліції, у загальній кількості порушених справ, % (Кпк3)	→ 100%	61,3	64,0	61,0	70,3	62,8	59,4
коефіцієнт зміни сум податкових платежів, що були безпідставно донараховані за результатами податкових перевірок (Кпп1)	→ min	1,1	0,5	2,4	3,2	1,7	0,1
коефіцієнт зменшення кількості працівників, які ухвалювали незаконні рішення про донарахування податкових платежів за результатами податкових перевірок (Кпп2)	→ min (0)	91,5	81,4	151,4	92,5	36,7	94,4
темп зростання (зниження) загальної суми податкового боргу, % (Калб1)	→ min (0)	71,9	95,2	116,6	120,5	140,6	91,2
коефіцієнт зростання кількості податкових консультацій щодо процедур погашення податкового боргу, % (Калб2)	100% і більше	96,7	104,2	124,3	62,3	235,4	73,3
рівень погашення податкового боргу, % (Калб3)	→ 100%	91,5	74,2	86,8	31,2	21,5	40,0
коефіцієнт зміни кількості випадків призначення санкцій з порушенням вимог податкового законодавства, % (Кпс1)	→ min (0)	79,4	110,3	78,9	81,3	82,4	136,2
коефіцієнт зміни кількості оскаржених податкових повідомлень-рішень, винесених органами ДПС, % (Кпс3)	→ min (0)	98,7	126,1	100,7	112,9	111,7	113,7
рівень сплаченої пені відносно нарахованої, % (Кнп1)	→ 100%	33,5	22,1	22,0	16,2	9,6	22,7
рівень донарахування пені, % (Кнп2)	зростає	84,1	80,6	71,4	59,6	60,9	70,2

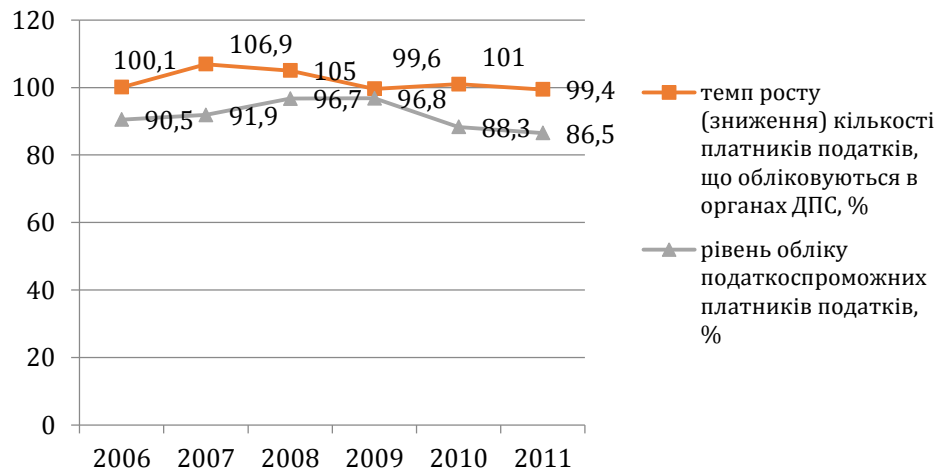
\*Розраховано автором на підставі даних ДПСУ

За результатами проведеного аналізу можна зробити певні висновки.

Так показник темп зростання (зниження) кількості платників податків, що обліковуються в органах ДПС задовольняє своє еталонне значення лише у 2006-2008 рр. і 2010 р., рівень обліку

податкоспроможних платників податків – у 2006-2009 рр., у 2010р. і 2011р. спостерігається зниження його рівня відносно минулих років.

Динаміку коефіцієнтів оцінки обліку платників податків зображено на рис. 1.

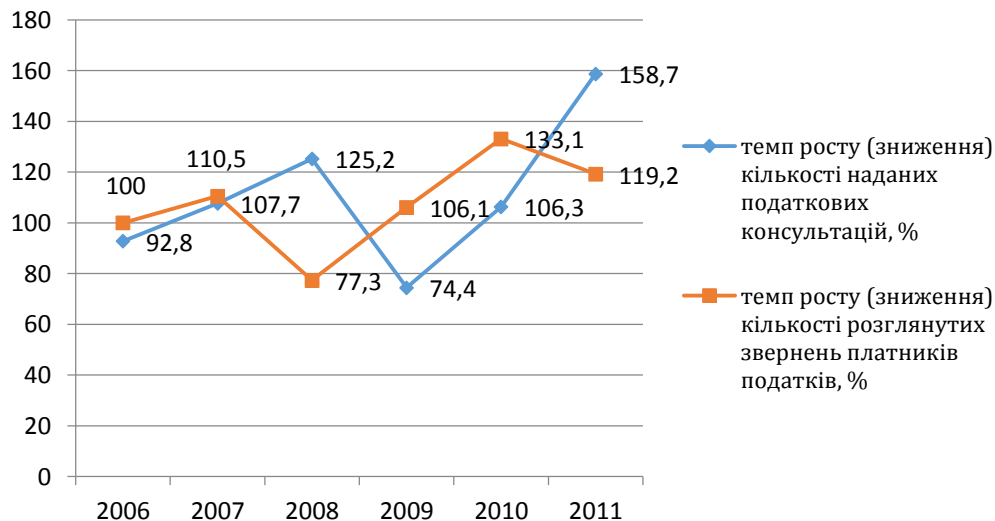


**Рис. 1. Динаміка коефіцієнтів оцінки обліку платників податків податковою службою в Україні, 2006-2011рр., %**

Такий показник, як темп зростання (зниження) кількості наданих податкових консультацій, задовольняє своє еталонне значення у 2007-2008рр. і 2010-2011рр., темп зростання (зниження) кількості розглянутих звернень платників податків – у 2006-2007рр., 2009-2011рр.,

найкраще значення на рівні 133,1% спостерігалось у 2010р., найменше (не задовольняє еталонне значення) – 77,3% – у 2008 р.

Динаміку коефіцієнтів оцінки податкового консультування наведено на рис. 2.



**Рис. 2. Динаміка коефіцієнтів оцінки податкового консультування в Україні, 2006-2011рр., %**

Показник рівня результативності податкового контролю є задовільним відносно еталонного значення у 2008-2010рр., з максимальним значенням на рівні 175,1% у 2009 р., але у 2011р. цей показник демонструє своє мінімальне

значення – 41,5%, що свідчить про стрімке падіння результативності податкового контролю у цьому періоді; показник зменшення (зростання) кількості зареєстрованих злочинів у сфері оподаткування можна вважати задовільним

протягом 2006-2009 рр. й у 2011р., оскільки його значення зменшувалося кожного наступного року відповідно до попереднього; питома вага кількості кримінальних справ, переданих до суду органами податкової міліції, у загальній кількості порушених справ має найбільш задовільне значення щодо еталонного лише у 2009р. – 70,3%, у 2010-2011р. – зменшується до 59,4%, тобто

протягом всього аналізованого періоду часу (за винятком 2009р. ) цей показник не задовольняє еталонний рівень із значним розривом у значеннях, що свідчить про низький рівень ефективності роботи підрозділів юридичної служби податкових органів, тобто необхідним є модернізація її діяльності. Динаміку коефіцієнтів оцінки податкового контролю зображено на рис. 3.



**Рис. 3. Динаміка коефіцієнтів оцінки податкового контролю в Україні, 2006-2011рр., %**

Коефіцієнт зміни сум податкових платежів, що були безпідставно донараховані за результатами податкових перевірок, має значення найбільш наближене до еталонного лише у 2011р., в інші роки – значно відхилене від еталонного; коефіцієнт зміни кількості працівників, які ухвалювали незаконні рішення про донарахування податкових платежів за результатами податкових перевірок – значно відрізняється від свого еталонного значення протягом всього аналізованого періоду. Таким чином, обидва показники, які характеризують оцінку результативності податкових перевірок, є незадовільними відносно своїх еталонних значень, що свідчить про наявність проблем у контрольно-перевірковій роботі податкових органів. Динаміку коефіцієнтів оцінки податкових перевірок наведено на рис. 4.

Значення показника темпу зростання (зниження) загальної суми податкового боргу є незадовільним відносно еталонного значення протягом усього аналізованого періоду; коефіцієнт зростання кількості податкових консультацій щодо процедур погашення податкового боргу є задовільним у 2007-2008рр. та у 2010р. з максимальним значенням у 235,4%; при цьому рівень погашення податкового боргу також є

незадовільним щодо еталонного рівня, максимально наближене значення у 91,5% зафіксовано у 2006р., з 2007р. цей показник стрімко знижується аж до 2010р., у 2011 р. підвищується до рівня 40%, що значно менше еталонного рівня.

Динаміку коефіцієнтів оцінки адміністрування податкового боргу зображено на рис. 5.

Коефіцієнт зміни кількості випадків призначення санкцій з порушенням вимог податкового законодавства та коефіцієнт зміни кількості оскаржених податкових повідомлень-рішень, винесених органами ДПС, є незадовільними і значно відрізняються від своїх еталонних значень, при цьому у 2011р. ці показники максимально віддалено від них, що свідчить про зниження рівня ефективності позовної роботи з боку податкових органів. Динаміку коефіцієнтів оцінки призначення санкцій демонструє рис. 6.

Показник рівня сплаченої пені відносно нарахованої жодного року з аналізованих не задовольняє своє еталонне значення, а значення рівня донарахування пені можна вважати задовільним лише у 2010р., оскільки у цьому році спостерігалось його зростання відносно попереднього року на 1,3%.

Динаміку коефіцієнтів оцінки нарахування пені зображено на рис. 7.

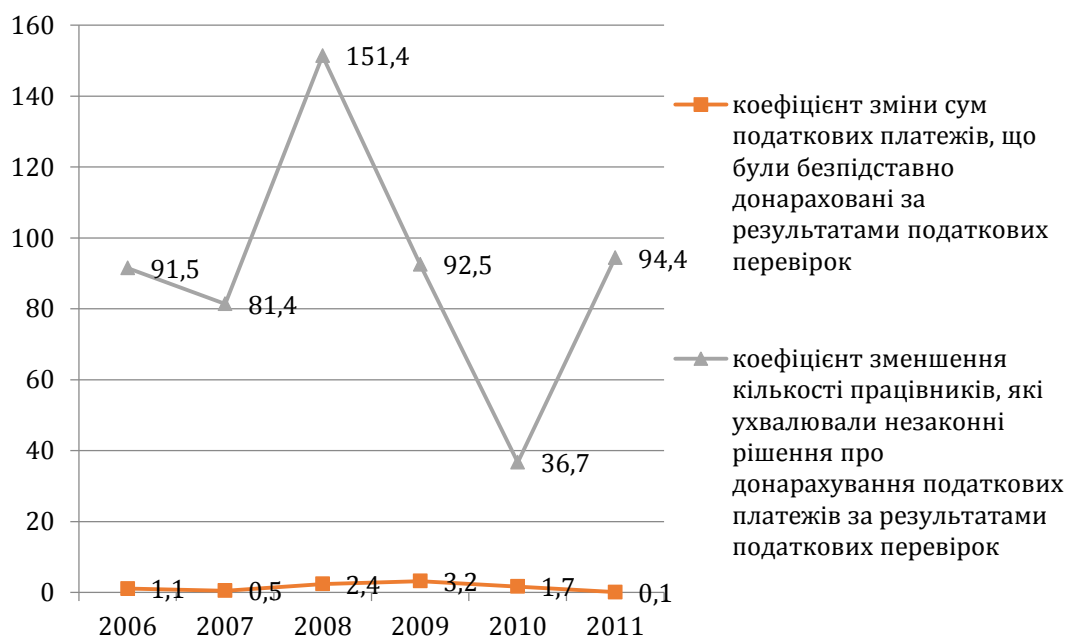


Рис. 4. Динаміка коефіцієнтів оцінки податкових перевірок в Україні, 2006-2011рр., %

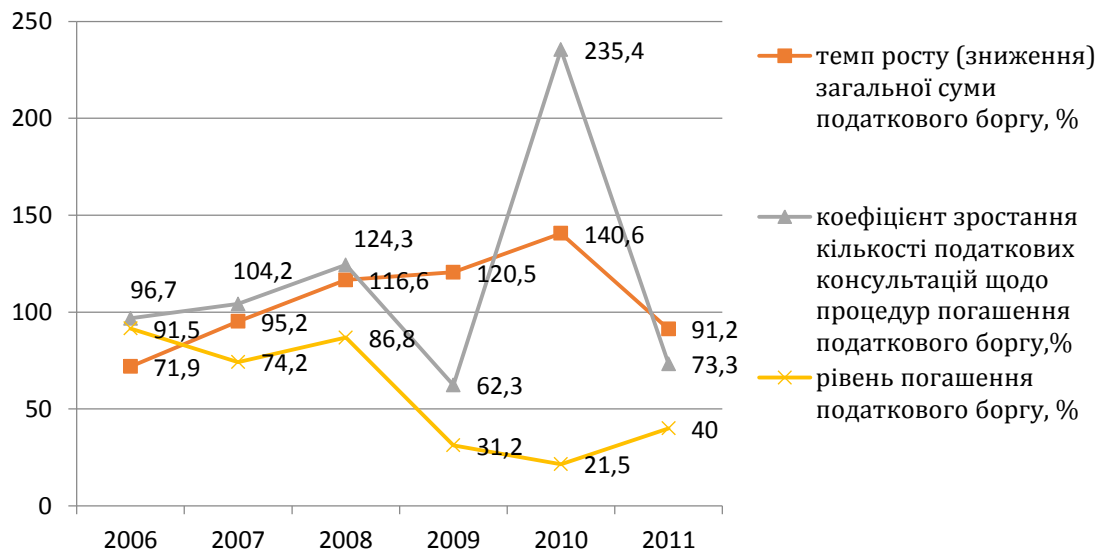


Рис. 5. Динаміка коефіцієнтів оцінки адміністрування податкового боргу в Україні, 2006-2011рр., %

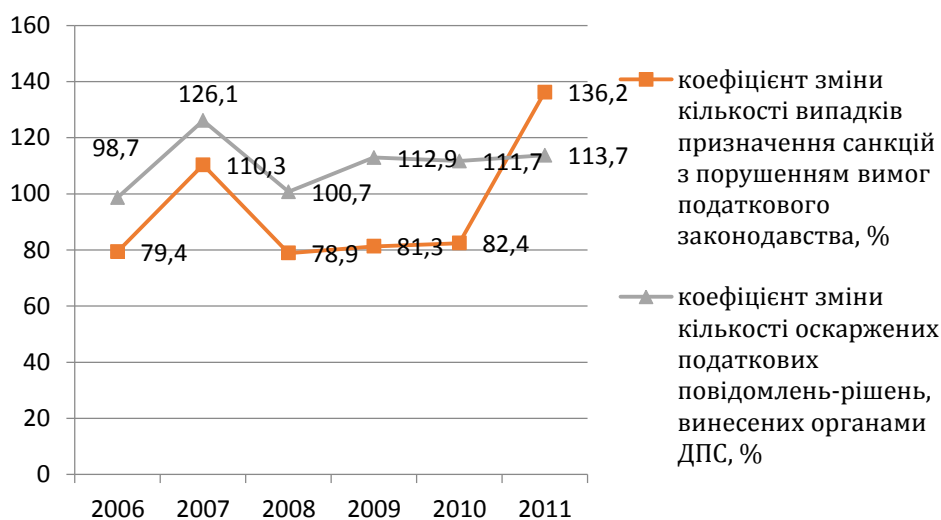


Рис. 6. Динаміка коефіцієнтів оцінки призначення санкцій, 2006-2011рр., %

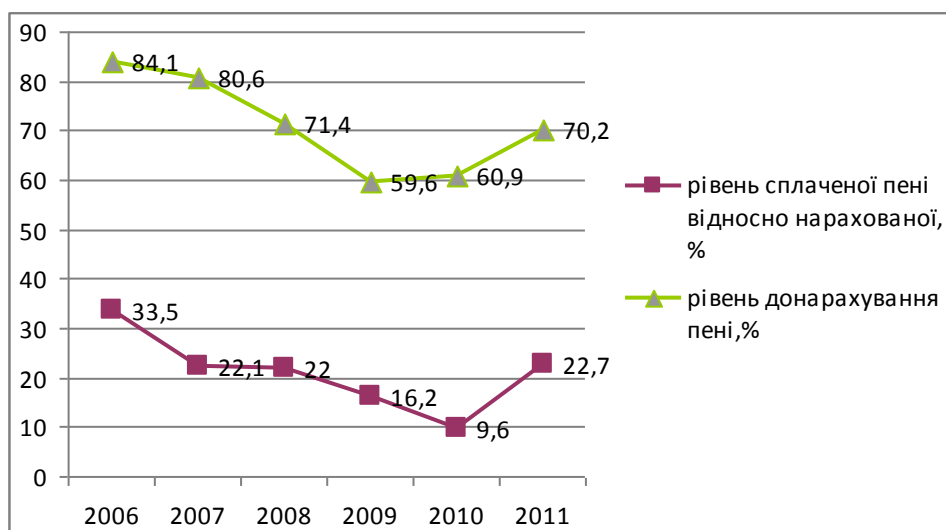


Рис. 7. Динаміка коефіцієнтів оцінки нарахування пені, 2006-2011рр., %

На підставі розрахованих та оцінених показників розрахуємо узагальнені показники ефективності податкового адміністрування з метою їх подальшого агрегування й розрахунку інтегрального показника ефективності податкового адміністрування.

Оскільки ефективність податкового адміністрування характеризується множиною ознак, у нашому аналізі їх виділено 17 ( $m=17$ ), а при упорядкуванні одиниць сукупності виникає необхідність агрегування усіх ознак множини в одну інтегральну оцінку.

Агрегування ознак ґрунтується на так званій теорії «адитивної цінності», згідно з якою цінність цілого дорівнює сумі цінностей його складових.

Якщо ознаки множини мають різні одиниці вимірювання, то адитивне агрегування потребує приведення їх до однієї основи, тобто попередньої нормалізації. Вектор первинних ознак  $[x_1, x_2, \dots, x_m]$  замінюється вектором нормалізованих значень  $[z_1, z_2, \dots, z_m]$ .

На практиці застосовують різні способи нормалізації. Усі вони ґрунтуються на порівнянні емпіричних значень показника  $x_i$  з певною величиною  $a$ .

Якщо  $x_{ij}$  – деякі показники,  $j=1, \dots, m$ ;  $i=1, \dots, n$ , які в сукупності характеризують певний напрям діяльності, то інтегральний показник повинен мати вигляд лінійної згортки:



$$I_i = \sum a_{ij} z_{ij} \quad (1)$$

де  $a_{ij}$ - вагові коефіцієнти, що визначають ступінь внеску  $j$ -го показника в інтегральний показник певного напрямку діяльності;

$z_{ij}$  – нормалізовані значення вхідних показників  $x_{ij}$ .

Цей індекс дорівнює 1 тоді, коли всі  $x_{ij}$  набувають «найкращих», або оптимальних, значень, і 0 тоді, коли всі показники «найгірші».

Кожен із  $z_{ij}$  є нормалізованим, тобто  $0 \leq z_i \leq 1$ , причому  $z_{ij} = 1$  відповідає оптимальному значенню, а  $z_{ij} = 0$  – найгіршому.

У нашому випадку складність розрахунків полягає в тому, що показники, обрані нами для оцінки ефективності податкового адміністрування, є не тільки різноспрямованими між собою, а й різноспрямованими відносно своїх еталонних значень, оскільки одні з них за еталонними значеннями мають або зростати, або мають набувати значення 100% і більше, а інші – навпаки – набувають мінімальних значень (або наближаються до нуля). Тобто наші  $x_{ij}$  – показники ефективності податкового адміністрування в Україні, наведені у таблиці 4. 29, по яких необхідно

провести процедуру нормування з метою розрахунку узагальнених показників  $X_i$  ( $i = 7$ ) для їх подальшого групування у єдиний інтегральний показник ефективності податкового адміністрування  $I_i$ .

Нормалізовані значення узагальнених показників  $X_i$  отримуємо двома способами:

- як добуток нормованих показників, що його складають. У нашому випадку існує можливість отримання нульового значення показника, якщо хоч один з показників дорівнював нулю, тобто ефективність роботи по цьому напрямку є нульовою, така оцінка є достатньо «жорсткою», проте дозволяє виявити весь проблемний напрямок;
- як середнє арифметичне нормованих показників, що його складають, така нормалізація дозволить уникнути нульових значень показників у ході аналізу.

Вагові коефіцієнти  $a_{ij}$  приймає різнозначними між собою, тобто приймаємо всі напрямки діяльності в межах податкового адміністрування рівнозначними. Узагальнені нормовані коефіцієнти ефективності податкового адміністрування наведено у табл. 3.

**Таблиця 3. Узагальнені нормовані коефіцієнти ефективності податкового адміністрування, 2006-2011рр. \***

Показник – $z_{ij}$	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{обл\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	0,8288	0,8988	0,9290	0,8821	0,8159	0,7867
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{обл\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	0,9104	0,9485	0,9638	0,9396	0,9035	0,8872
Узагальнений $K_{кон\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	-	0,5634	0,4582	0,3737	0,6698	0,8956
Узагальнений $K_{кон\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	-	0,7544	0,6848	0,6330	0,8349	0,9478
Узагальнений $K_{пк\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	0,5297	0,4252	0,7680	0,9317	0,8327	0,2224
Узагальнений $K_{пк\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	0,8335	0,7964	0,9188	0,9770	0,9416	0,7250
Узагальнений $K_{пп\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	0,2537	0,3894	0,0000	0,0000	0,3375	0,3605
Узагальнений $K_{пп\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	0,5184	0,6522	0,1292	0,1947	0,6015	0,6672
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{алб\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	0,1837	0,1061	0,0782	0,0118	0,0000	0,0438
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{алб\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	0,6048	0,5025	0,5222	0,2399	0,4050	0,3542
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{пс\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	0,0906	0,0000	0,0847	0,0422	0,0451	0,0000
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{пс\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	0,3172	0,0951	0,3111	0,2539	0,2546	0,0492
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{нп\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	0,2817	0,1781	0,1571	0,0966	0,0585	0,1594
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{нп\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	0,5880	0,5135	0,4670	0,3790	0,3525	0,4645
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{обл\_норм}$ ЯК ДОБУТОК	0,8288	0,8988	0,9290	0,8821	0,8159	0,7867
Узагальнений НОРМОВАНИЙ коефіцієнт $K_{обл\_норм}$ ЯК СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ	0,9104	0,9485	0,9638	0,9396	0,9035	0,8872

\*Розраховано автором

Отримані результати дозволять виявити «проблемні місця», що знижують загальний рівень ефективності податкового адміністрування у відповідний період часу. Про це свідчить нульове значення відповідного узагальненого показника, розрахованого як добуток складових показників. Так у 2008-2009рр. негативний вплив на ефективність податкового адміністрування справила контрольно-перевіркова робота органів

податкової служби в частині низького рівня здійснених податкових перевірок, у 2010р. – низька ефективність адміністрування податкового боргу, у 2007р. та у 2011р. – низька ефективність позовної роботи в частині призначення санкцій.

На підставі отриманих даних стає можливим розрахунок інтегрального показника ефективності податкового адміністрування  $I_i$  (табл. 4).

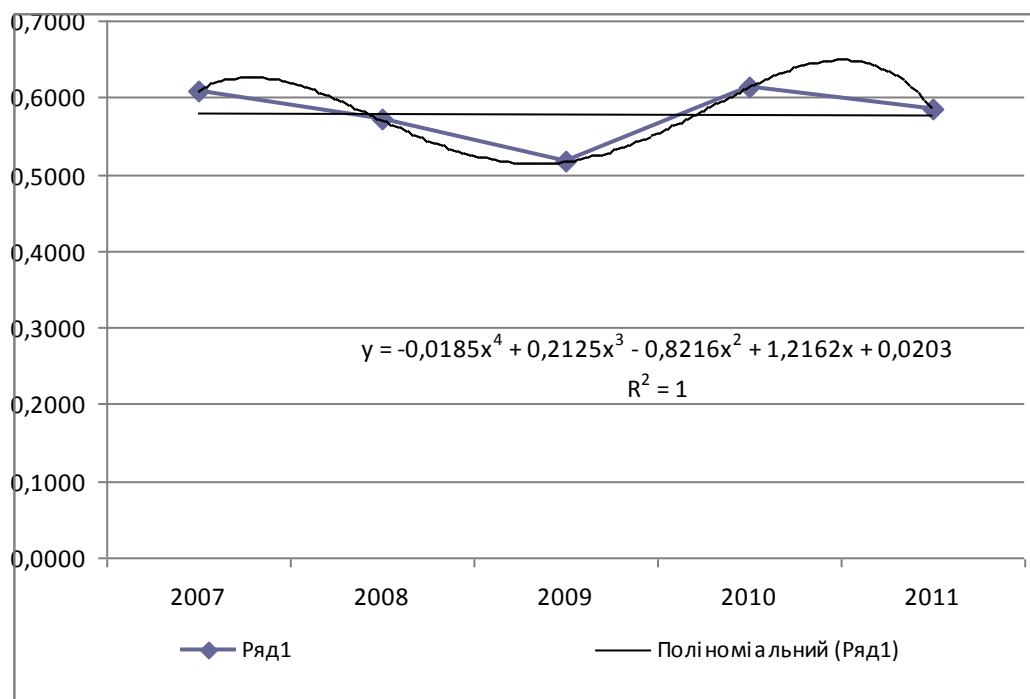
**Таблиця 4. Інтегральний показник ефективності податкового адміністрування в Україні, 2006-2011р. \***

Показник – $I_i$	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Інтегральний показник ефективності податкового адміністрування	-	60,89	57,10	51,67	61,34	58,50

\*Розраховано автором

Нагадаємо, що найвищий рівень інтегрального показника ефективності податкового адміністрування досягається при значенні  $I_i = 1$  (або 100%). Отримані дані демонструють різноспрямовану динаміку показника ефективності податкового адміністрування у 2007-2011рр. : з 2007-2009рр. відбулося його поступове зниження на 9,22%, у 2010р. – значення показника сягнуло 61,34% проти 51,67 у 2009р., проте у 2011р. рівень ефективності податкового адміністрування знизився до 58,5%, що на 2,84% менше до попереднього року.

За результатами економіко-математичного моделювання нами побудовано динамічну модель рівня ефективності податкового адміністрування, яка утворює поліноміальну регресію четвертого ступеня й відображає залежність зміни загального рівня ефективності податкового адміністрування у кожному відповідному періоді від рівня узагальнених показників, що складають інтегральний індекс ефективності податкового адміністрування (рис. 8):



**Рис. 8. Модель рівня ефективності податкового адміністрування**

В умовах посткризового розвитку, який тенденціями у бюджетній сфері, викликаними супроводжується значними деструктивними негативними фінансовими результатами

більшості платників, особливої актуальності набуває проблема формування ефективних механізмів так званого "розумного" податкового адміністрування. Такі механізми мають передбачати постійний моніторинг за процесами оподаткування на основі сучасних інформаційних технологій, своєчасне реагування на виявлені відхилення, вжиття результативних та ефективних адміністративних дій та ухвалення рішень, що спрямовані на забезпечення належних за обсягом та своєчасних за строком податкових доходів за рахунок усіх визначених законодавством джерел.

За результатами комплексного оцінювання ефективності податкового адміністрування розраховано його інтегральний, який містить узагальнений коефіцієнт оцінки обліку платників податків, узагальнений коефіцієнт оцінки податкового консультування, узагальнений коефіцієнт оцінки податкового контролю, узагальнений коефіцієнт оцінки податкових перевірок, узагальнений коефіцієнт оцінки адміністрування податкового боргу, узагальнений

коефіцієнт оцінки призначення санкцій, узагальнений коефіцієнт оцінки нарахування пені. Отримані результати дозволять виявити «проблемні місця», що знижують загальний рівень ефективності податкового адміністрування у відповідний період часу. На цій підставі можна стверджувати, що в контексті загальної модернізації діяльності податкової служби, першочергових заходів вимагають саме зазначені види робіт з метою підвищення рівня ефективності податкового адміністрування загалом.

За результатами економіко-математичного моделювання побудовано динамічну модель рівня ефективності податкового адміністрування, яка утворює поліноміальну регресію четвертого ступеня й відображає залежність зміни загального рівня ефективності податкового адміністрування у кожному відповідному періоді від рівня узагальнених показників, що складають інтегральний індекс ефективності податкового адміністрування.

### Список літератури

1. Андрущенко, В. Л. Економічні та позаекономічні аспекти оподаткування [Текст] / В. Л. Андрущенко, Ю. І. Ляшенко // *Фінанси України*. – 2005. – №1. – С. 36-44.
2. *Податковий менеджмент [Текст]: підручник* / Ю. Б. Іванов [та ін.]. – К.: Знання, 2008. – 526 с.
3. Крисоватий, А. І. *Планування та прогнозування податкових надходжень [Текст]: навч. посіб.* / А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма, В. В. Маслій; Терноп. нац. екон. ун-т, Ф-т фінансів. – Т.: ТНЕУ, 2011. – 260 с.
4. Мельник, В. М. *Проблеми технології адміністрування основних бюджетоутворюючих податків в Україні [Текст]* / В. М. Мельник // *Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців*. – 2007. – №(10) 47. – С. 13-25.
5. Скрипник, А. В. *Вплив непрямих податків на фінансовий стан підприємства в умовах фінансової кризи [Текст]* / А. В. Скрипник, К. П. Проскура // *Науковий вісник Національного університету Державної податкової служби України (економіка, право)*. – 2009. – № 1(44). – С. 98-107.
6. Соколовська, А. М. *Основи теорії податків [Текст]: [навчальний посібник]* / А. М. Соколовська. – К.: Кондор, 2010. – С. 326.

### References

1. Andrushchenko, V. L., Liashenko, Iu. I. (2005). *Economic and non-economic aspects of taxation [Ekonomicchni ta pozaekonomichni aspekty opodatkuvannia]*. *Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine)*, 1, 36-44.
2. Ivanov, Iu. B. (2008). *Tax management [Podatkovyi menedzhment]*. Kyiv: Knowledge.
3. Krysovatyi, A. I., Kizyma, A. Ia., & Maslii, V. V. (2011). *Planning and forecasting tax revenues [Planuvannia ta prohnozuvannia podatkovykh nadkhodzhen]*. Ternopol.: Ternopol National Economic University.
4. Melnyk, V. M. (2007). *Problems of major budget-forming taxes management technology in Ukraine [Problemy tekhnolohii administruvannia osnovnykh biudzhetooutvoriuyuchykh podatkov v Ukraini]* // *Scientific Bulletin. Odessa State Economic University. National Association of Young Scientists (Naukovyi visnyk. Odeskyi derzhavnyi ekonomichnyi universytet. Vseukrainska asotsiatsiia molodykh naukovtsiv)*, 10 (47), 13-25.
5. Skrypnyk, A. V., Proskura, K. P. (2009). *Effect of indirect taxes on the financial position of the company in the conditions of financial crisis [Vplyv nepriamykh podatkov na finansovyi stan pidpriemstva v umovakh finansovoi kryzy]*. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo) (Scientific Bulletin of the National University of State Tax Service of Ukraine (economics, law)*, 1(44), 98-107 (in Ukr).
6. Sokolovska, A. M. (2010). *Basic theory of taxes [Osnovy teorii podatkov]*. Kyiv: Condor.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2013 р.